

Ett förnyat programkontor

Betänkande av IPK-utredningen

Stockholm 2006

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2006:10

SOU och Ds kan köpas från Fritzes kundtjänst. För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Fritzes Offentliga Publikationer på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Beställningsadress:
Fritzes kundtjänst
106 47 Stockholm
Orderfax: 08-690 91 91
Ordertel: 08-690 91 90
E-post: order.fritzes@nj.se
Internet: www.fritzes.se

Svara på remiss. Hur och varför. Statsrådsberedningen, 2003.
– En liten broschyr som underlättar arbetet för den som skall svara på remiss.
Broschyren är gratis och kan laddas ner eller beställas på
<http://www.regeringen.se/remiss>

Tryckt av Edita Sverige AB
Stockholm 2006

ISBN 91-38-22518-2
ISSN 0375-250X

Till statsrådet och chefen för Utbildnings- och kulturdepartementet

Genom beslut den 31 mars bemyndigade regeringen chefen för Utbildnings- och kulturdepartementet att tillkalla en särskild utredare för översyn av verksamheten vid Internationella programkontoret för utbildningsområdet (Dir 2005:42).

Med stöd av detta förordnades generaldirektören Erland Ringborg som särskild utredare och ämnessakkunnige Peter Johansson som sekreterare.

Alicia Ormazábal, Regeringskansliets kommittéservice, har assisterat utredningen.

Utredningen har antagit namnet IPK-utredningen.

Med skrivelse den 21 juni 2005 redovisade utredningen konsekvenserna av en utlokalisering av Internationella programkontoret (IPK) till Visby.

Genom beslut den 31 augusti och den 1 december 2005 beslutade regeringen om tilläggsdirektiv för utredningen (Dir 2005:90 och 2005:135).

IPK-utredningen överlämnar härmed rapporten Ett förnyat programkontor (SOU 2006:10). Uppdraget är därmed slutfört.

Stockholm i januari 2006

Erland Ringborg

Peter Johansson

Innehåll

Sammanfattning	7
1 Utredningens uppdrag och arbete	9
2 IPK – bakgrund och nuläge	11
2.1 Programkontorets framväxt	11
2.2 IPK i dag	12
3 Det nya EU-programmet	15
4 Överväganden och förslag	19
4.1 Utgångspunkter	19
4.2 IPK som central mobilitetsmyndighet	21
4.3 IPK:s samverkan med andra centrala myndigheter	22
4.4 Arbetsfördelning i fråga om stipendier och andra stöd	23
4.5 Mobilisering av det svenska utbildningssamhället	25
4.6 IPK:s organisation	28
4.7 Resurser	29
4.7.1 Det nya EU-programmet	29
4.7.2 Konsekvenser av förslag om nya uppgifter	30
4.7.3 Faktorer av betydelse i övrigt	31
Bilaga 1 Kommittédirektiv 2005:42	33
Bilaga 2 Tilläggsdirektiv 2005:90	39
Bilaga 3 Tilläggsdirektiv 2005: 135	41

Sammanfattning

Våra förslag syftar till att ge Internationella programkontoret för utbildningsområdet (IPK)

1. förutsättningar att organisera sin verksamhet så att uppgiften att mobilisera det svenska utbildningssamhället för EU:s nya utbildningsprogram för livslångt lärande sätts i centrum,
2. en starkare ställning i internationaliseringsarbetet inom utbildningsområdet med större möjligheter att se EU-programmet i relation till utbyte och samarbete i övrigt och till mobiliteten i stort.

Vi föreslår

- att IPK:s uppdrag vidgas till att innefatta en tydlig strategisk roll i fråga om internationellt utbyte och mobilitet inom utbildningsområdet,
- att IPK får ansvar för uppföljning och utvärdering avseende ”free movers”,
- att de uppgifter i fråga om information om utlandsstudier som ankommer på Högskoleverket förs över till IPK,
- att stödet till arbetsplatsförlagd utbildning i andra länder förs över från Skolverket till IPK och, såvitt gäller berörda länder, samordnas med insatserna inom Leonardo da Vinci-delen av det nya EU-programmet,
- att ansvaret för det s.k. e-twinning-programmet förs över från Myndigheten för skolutveckling till IPK,
- att ansvaret för programmet Erasmus Mundus förs över från Högskoleverket till IPK,
- att ansvaret för informationsnätverket Eurydike förs över från Utbildnings- och kulturdepartementet till IPK,

- att programmet "Ett år i Frankrike/Spanien/Tyskland/Österrike" och, såvitt gäller verksamhet som har motsvarighet inom EU-programmet, skolstipendierna samordnas med EU-programmets Comenius- och Leonardo da Vinci-delar,
- att en ordning där personal från IPK placeras regionalt genomförs och att olika modeller för denna organisation prövas med hänsyn till förutsättningarna i olika regioner,
- att högskolornas uppdrag avseende internationalisering kompletteras med riktlinjer för utnyttjande av EU-programmet bl.a. vad gäller möjligheten att inordna perioder av utlandsstudier i olika programutbildningar,
- att IPK får i uppdrag att i samråd med CSN följa i vad mån reglerna för studiestöd medför att studenter i mindre utsträckning väljer att förlägga sin utbildning utomlands.

1 Utredningens uppdrag och arbete

Direktiven redovisas i bilaga. De två tilläggsdirektiven innebar endast att utredningstiden förlängdes, först t.o.m. den 30 november 2005, sedan t.o.m. den 31 januari 2006.

Sammanfattningsvis innebär vårt huvuduppdrag att:

- analysera vilket behov olika aktörer har för att kunna verka för ett ökat deltagande i EU:s utbildningsprogram,
- granska ansvarsfördelningen och samverkansformerna mellan Internationella programkontoret för utbildningsområdet (IPK) och övriga berörda myndigheter m.fl. samt
- analysera hur IPK kan organiseras för att vara så effektivt som möjligt vid införandet av EU:s nya ramprogram för livslångt lärande.

Vi har samrått med företrädare för IPK, Högskoleverket, Statens skolverk, Myndigheten för skolutveckling (MSU), Svenska institutet (SI), Stiftelsen för internationalisering av högre utbildning (STINT), Sida, Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (ESF-rådet), Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet, universitet och högskolor, Folkbildningsrådet samt Organisationsutredningen för regional tillväxt (2004:177).

Vi har också besökt EU-kommissionen i syfte att få del av Kommissionens förväntningar avseende det kommande programmet för livslångt lärande samt dess erfarenheter av IPK:s arbete.

Såväl för arbetsfördelningen och samarbetet mellan IPK och övriga berörda myndigheter som för Programkontorets organisation är lokaliseringen av den berörda verksamheten givetvis en faktor av stor betydelse. Efter det att vi i juni 2005 redovisat konsekvenserna av en lokalisering av IPK till Visby har diskussioner pågått inom Regeringskansliet i denna och anknytande lokaliseringsfrågor. Att dessa diskussioner inte lett fram till något beslut har komplicerat vårt arbete och påverkat karaktären av våra förslag i denna rapport.

2 IPK – bakgrund och nuläge

2.1 Programkontorets framväxt

I och med det svenska EU-medlemskapet krävdes ”stödstrukturer” för information och rådgivning avseende de olika programmen inom utbildning och arbetsliv liksom en organisation för att administrera dessa. Under våren 1995 utreddes inom Utbildningsdepartementet hur den nationella organisationen för EU-programmen skulle se ut. Resultatet blev att all administration, information och rådgivning för de nämnda programmen borde samlas i ett fristående programkontor. Detta grundades på en rad fördelar i fråga om synergi, rationalitet, ekonomi och det faktum att ingen befintlig myndighet täckte hela utbildningsområdet. Ett samlat kontor innebar också ett tydligt kundperspektiv med en dörr in till alla program, något som bl.a. arbetsmarknadens parter hade förespråkade.

För att genomföra utredningens förslag tillsattes en organisationskommitté, som överlämnade sina förslag i augusti 1995. Då hade redan ett förberedelsearbete bedrivits inom Utbildningsdepartementet och regeringen hade den 16 juni inrättat en delegation ”för genomförande av vissa EU-program inom utbildning och kompetensutveckling mm”, vars uppdrag med hänsyn till EU-programmens livslängd tidsbegränsats till utgången av 1999.

I regeringsförklaringen i mars 1996 underströks att EU-samarbetet bättre skulle tas tillvara. Delegationen hade nu utökats med 23 regionala kontor för EU:s Mål 4 liksom med andra program som Interpraktik (för unga arbetslösa), IAESTE (utbyte för teknologer och naturvetare) och Ett år i Frankrike (för franskstuderande gymnasister). Delegationen ansåg det inför en ny programperiod vara dags att säkra kontinuiteten genom övergång till en mera permanent organisation. Så skedde också.

Genom regeringsbeslut 1997 bildades myndigheten Svenska EU-programkontoret. Samma år fick kontoret ansvar också för Nordplus Junior (nordiska utbyten på gymnasienivå).

Inför den nya perioden, där på arbetsmarknadsområdet Mål 4 skulle uppgå i det nya mycket stora Mål 3, stod regeringen inför ett vägval: Borde Programkontorets dubbla inriktning på utbildning och arbetsmarknad bestå? Hur skulle i så fall balansen mellan dessa bli med tillkomsten av det stora Mål 3? Skulle i stället bara utbildningsdelen behållas och i så fall utvidgas? Utredningen om framtida Mål 3 inom EU:s strukturfonder förordade i sitt betänkande (SOU 1999:107) att ansvaret för Mål 3 och det nya programmet Employment skulle läggas på en arbetsmarknadsmyndighet. Regeringen följde detta förslag och uppgifterna i fråga gick över till ESF-rådet.

Under sommaren 1999 utredde Programkontorets framtid inför den nya programfasen 2000–2006 av en kommitté, som i sitt betänkande (U 1999:03) bland annat föreslog att ansvaret för programmen Erasmus, Tempus och Alfa, samarbetsprogrammen EU-USA och EU-Kanada samt EU:s Medelhavssamarbete inom högskoleområdet skulle föras från Högskoleverket till Programkontoret. Kommittén föreslog vidare att ansvaret för vissa stipendier och bidrag för internationella utbyten och kontakter inom skolområdet skulle flyttas från Skolverket till Programkontoret.

Regeringen följde kommitténs förslag. Inriktningen på internationalisering med vidare ram än EU klargjordes också genom att myndigheten fick sitt nuvarande namn. I och med IPK:s övertagande av ansvaret för Erasmus och Tempus och genom samarbete med Sida för administration av bland annat programmet Linneaus-Palme togs ett steg mot en samlad myndighet för internationellt utbyte på utbildningsområdet. Det sista programmet inom arbetsmarknadsområdet, Interpraktik, överfördes till Arbetsmarknadsstyrelsen 2005, och Programkontorets verksamhet är därmed renodlad till utbildningsområdet.

2.2 IPK i dag

Enligt sin instruktion (1999:1222) är IPK det svenska programkontoret för de EU-program och andra internationella program inom utbildningsområdet som regeringen bestämmer. Det innebär att Programkontoret aktivt skall främja och stödja utvecklingsprocesser och mobilitet inom utbildning och kompetensutveckling inom ramen för Sveriges internationella samarbete, aktivt medverka till att det svenska utbildningssystemet, företag och organisationer ges bästa möjliga förutsättningar för att tillvarata de olika möjlig-

heter som det internationella samarbetet inom utbildning och kompetensutveckling erbjuder samt vara en sambandsorganisation mellan Sverige och EU inom områdena utbildning och kompetensutveckling.

Konkret innebär detta enligt instruktionen att IPK skall informera och ge råd, dokumentera och analysera, redovisa omfattningen och utvecklingen av programmen, följa upp, utvärdera, redovisa och sprida resultat, kontrollera användningen av EU-bidrag, handlägga projektansökningar och i förekommande fall besluta om projektbidrag samt ha kontakt med EU-kommissionen och berörda institutioner i andra länder.

Som framgått har IPK:s ursprungliga och primära uppgift att hantera EU-programmen på utbildningsområdet successivt utökats med uppgifter att hantera andra stödordningar. Totalt rör det sig i dag om ett 60-tal program och stödformer, som riktar sig till alla delar av utbildningssystemet.

IPK leds av en generaldirektör, som till sitt stöd har en stab. Kärnverksamheten är organiserad i tre sakenheter med en uppdelning efter målgrupper; *enheten för skol- och vuxenutbildning*, *högskoleenheten* och *yrkesutbildningsenheten* ansvarar för program inom respektive område. Därutöver finns två enheter med stöd- och servicefunktioner, *administrativa enheten* och *informationsenheten*.

Arbetets innehåll kan kategoriseras i tre aktiviteter: information och rådgivning, administration samt uppföljning. Fördelningen av insatser mellan dessa aktiviteter varierar stort mellan olika program. EU-programmen kännetecknas av att stora resurser läggs på administration, men IPK utvecklar kontinuerligt IKT-baserad information och hjälpverktyg för bland annat ansökningsförfaranden online för att därmed förenkla och effektivisera administrationen.

IPK skall inom sitt verksamhetsområde samråda med berörda myndigheter och har för detta inrättat tre programråd – ett för skola och vuxenutbildning, ett för högskola och ett för arbetsliv och kompetensutveckling. Genom dessa råd får myndigheter och organisationer inom respektive sektor möjligheter att påverka verksamhetens inriktning och urvalskriterier för projektbedömning och de får också tillgång till information om utfallet av programmen. IPK å sin sida får tillgång till den expertkunskap som finns hos berörda parter.

År 2005 hade IPK 55 anställda, hanterade cirka 5 000 ansökningar och fördelade cirka 175 miljoner kronor i olika slag av stöd.

Cirka 10 000 personer inom utbildningsväsendet fick genom IPK möjlighet att knyta kontakter främst i Europa.

3 Det nya EU-programmet

EU-kommissionen presenterade i juli 2004 förslag till ett integrerat program för livslångt lärande för perioden 2007–2013. Programmet bygger i huvudsak på de nuvarande Sokrates- och Leonardo da Vinci-programmen, eLearning-programmet och Europass-initiativet. Från och med 2009 kommer även Erasmus Mundus, vars nuvarande period löper till och med 2008, att ingå i det nya programmet.

Beslut om ett nytt program fattas gemensamt av Europaparlamentet och Ministerrådet. Förhandlingar i Ministerrådet har pågått sedan sommaren 2004. En stor del av beslutstexterna råder det samsyn om. Europaparlamentet tog ställning i en första läsning i oktober 2005. Ministerrådet träffade en partiell överenskommelse i november 2005. För båda organen kvarstår framför allt att ta ställning till budgeten för programmet och fördelningen av medel mellan olika aktiviteter.

Det integrerade programmet kommer enligt Kommissionens förslag att omfatta fyra sektorsprogram: **Comenius** för skolutbildning till och med gymnasienivå, **Erasmus** för högre utbildning, inkl. avancerad yrkesinriktad utbildning, **Leonardo da Vinci** för yrkesinriktad utbildning i övrigt samt **Grundtvig** för vuxenutbildning. I förslaget ingår dessutom ett allmänt program, som skall behandla vissa strategiska frågor samt ge möjlighet till språkinläring och IT-relaterad verksamhet när sådan verksamhet inte omfattas av de särskilda programmen. Utöver detta ingår **Jean Monnet-programmet**, som skall stödja verksamhet som rör den europeiska integrationen samt europeiska institutioner och sammanslutningar på utbildningsområdet.

De fyra sektorsprogrammen är alla uppbyggda på samma sätt. Fördelningen av verksamhet mellan dem skiljer sig något från vad som gäller för de nuvarande programmen. Den största förändringen är att avancerad yrkesinriktad utbildning flyttas över från Leonardo da Vinci till Erasmus, som därmed kommer att omfatta

studentpraktik i företag för högskolestuderande. I Erasmus tillkommer också särskilda former av utlandsvistelser för studenter i ”joint European Master”-program.

I **Leonardo da Vinci** har projektverksamheten fått en ny utformning med hänsyn till resultaten av en utvärdering. Projekten kommer till stor del att administreras genom de nationella programkontoren och främst inriktas på överföring av idéer och goda exempel mellan länderna för att förbättra kvaliteten i yrkesutbildningssystemen. En ny typ av partnerskap kommer att introduceras genom småskaliga projekt som möjliggör samarbete i frågor av gemensamt intresse för små utbildningsorganisationer. Verksamheten i nätverk som stöder diskussioner på europeisk nivå om viktiga frågor inom den yrkesinriktade utbildningen har förstärkts betydligt.

Inom **Grundtvig** föreslås en ny verksamhet för stöd till vuxenstuderande samt europeiska assistenttjänster.

Det **allmänna programmet** är en av de viktigaste nyheterna. Det skall utgöra ett effektivare instrument för verksamhet som omfattar två eller flera traditionella verksamhetsområden, särskilt sådana som ingår i olika program. Det allmänna programmet består av fyra insatsområden:

Insatsområde 1 inriktas på policyutveckling. Här ingår verksamhet som inriktas på strategiska frågor av allmänt EU-intresse, t.ex. Arion, som är ett studiebesöksprogram som skall ge skolledare, beslutsfattare och experter inom utbildningsområdet möjlighet att delta i en internationell diskussion kring utbildningsfrågor. Andra aktiviteter är studiebesök genom Europeiska centret för utveckling av yrkesutbildning (Cedefop) samt Eurydike som är ett nätverk för information om utbildningspolitik och utbildningssystem i EU-länderna.

Insatsområde 2 kompletterar språkinslagen i de särskilda programmen med t.ex. projekt för utformning av material för språkinlärning och testmetoder, nätverk mellan aktörer inom språkområdet samt flerspråkiga webbportaler och upplysningskampanjer.

Insatsområde 3 inriktas på experiment med nya metoder för undervisning och e-lärande avseende pedagogik, teknik och innehåll.

Insatsområde 4 inriktas på utnyttjande och överföring av goda projektresultat till utbildningssystemen på olika nivåer. Projekten kan administreras av kommissionen eller genom de nationella kontoren.

Jean Monnet-programmet inriktas dels på den akademiska aspekten av den europeiska integrationen och dels på stöd till institutioner och sammanslutningar som är verksamma på europeisk nivå.

Kommissionen har ställt upp ambitiösa kvantitativa mål:

- att 1 av 20 elever skall delta i Comenius under perioden 2007–2013,
- att 3 miljoner studenter skall delta i Erasmus fram till 2011,
- att 150 000 praktikplatser skall skapas inom Leonardo da Vinci till 2013,
- att 25 000 personer skall delta i Grundtvig fram till 2013.

Förslaget innebär vidare att mer verksamhet skall administreras genom de nationella kontoren, som med sin närmare kontakt med utbildningsinstitutionerna kan skapa en miljö som är anpassad till nationella förutsättningar och olika deltagare. Följande skall enligt förslaget administreras genom de nationella kontoren:

- individuella stipendieordningar,
- småskaliga projekt och partnerskap mellan institutioner,
- överföring av idéer och goda exempel inom yrkesinriktad utbildning samt
- visst arbete med spridning och utnyttjande av projektresultat.

För att de ambitiösare kvantitativa målen skall nås måste enligt kommissionen resurserna ökas. Det belopp som föreslagits är 13,6 miljarder euro för programmets sju år, dvs. väsentligt mycket mer än som tas i anspråk för dagens utbildningsprogram. Vi återkommer till resursfrågorna under 4.7.

4 Överväganden och förslag

4.1 Utgångspunkter

Omfattande insatser för internationalisering görs inom det svenska utbildningssystemet. Regeringen och centrala myndigheter stödjer och stimulerar olika slag av internationellt utbyte och samarbete, samtidigt som skolor, högskolor m.fl. gör mycket av egen kraft inom ramen för sin reguljära verksamhet. Vårt uppdrag utgår från det nya EU-programmet och dess innebörd för IPK, men det måste ses och behandlas i ljuset av internationaliseringen i stort inom utbildningsområdet.

Internationalisering ingår på olika sätt i målen för och verksamheten i den svenska utbildningen på alla nivåer, men vägarna att stärka den styrs inte centralt. Inom ramen för målen för respektive verksamhet har utbildningsinstitutioner och huvudmän frihet att välja former för och inriktning av sitt internationella utbyte och samarbete. De program och stödformer som finansieras och organiseras av regeringen och centrala myndigheter är i detta läge principiellt att se som erbjudanden. Erbjudandena förutsätts svara mot intressen hos berörda institutioner och kategorier, men om intresset för ett visst stöd inte svarar mot vad som antagits, kan regeringen eller berörd myndighet relativt enkelt göra förändringar, alternativt prioritera om resurser till andra ändamål. I detta avseende intar EU:s utbildningsprogram en särställning. Mål och prioriteringar läggs ju här fast genom beslut på europeisk nivå, och dessa beslut binder resurser för en längre period.

Det behöver knappast sägas att Sverige inför det integrerade EU-programmet har en stor fördel i att redan ha ett nationellt kontor som täcker programmets alla delar. Den svenska modellen i detta avseende framstår i dag som en förebild för andra länder. Samtidigt är kopplingen mellan EU-programmet och det nationella utbildningssystemet av avgörande betydelse för att syftet med programmet skall uppnås. För dem som verkar inom utbildningsområdet

får Unionens stora utbildningsprogram inte framstå som ett ”sidospår”. Programmet måste integreras med utvecklingen av utbildningssystemet i stort, och de möjligheter som det erbjuder måste vara kända och kunna tas till vara av dem som ansvarar för olika utbildningar.

Sverige har i diskussionerna inom EU gett hög prioritet åt utbildningsområdet. Med denna utgångspunkt ställer regeringen nu krav på att det svenska deltagandet i det nya programmet skall få sådan omfattning att Sverige kan tillgodogöra sig de resurser som ställs till förfogande för svenska parter genom IPK liksom på att svenska aktörer skall kunna konkurrera med framgång om de medel som fördelas av Kommissionen. Detta synsätt är från ekonomisk synpunkt fullt förklarligt, men regeringen har enligt vår uppfattning underskattat den svårighet som ligger i att lokala prioriteringar kan gå i en annan riktning än de centrala förväntningarna på svenskt engagemang i EU:s utbildningsprogram. I avsaknad av mera handfasta styrmedel måste regeringen i detta läge förlita sig på en myndighet vars möjligheter att påverka enbart ligger i information och rådgivning.

Det nya EU-programmet innebär en stor utmaning för IPK, i synnerhet som programmet väntas bli väsentligt mer omfattande än de nuvarande. Programkontorets förmåga att stimulera skolor och högskolor m.fl. och deras lärare, elever och studenter till engagemang i programmet blir avgörande för om regeringens krav i fråga om återföring av medel till Sverige skall kunna uppfyllas.

Under rubriken 2.2 har vi kortfattat beskrivit det IPK som skall möta denna utmaning. Till det skall läggas den bild av Programkontoret som vi fått vid våra samtal med olika intressenter. Den är relativt entydig och kan sammanfattas i två korta punkter:

1. Trots förtjänstfulla insatser är IPK fortfarande förhållandevis okänt i utbildningssamhället. Kunskapen om EU-programmen och de möjligheter som de erbjuder är inte tillräckligt spridd, och kopplingen till utvecklingen av utbildningssystemet och olika utbildningar liksom till den regionala utvecklingen är för svag.
2. IPK:s uppdrag är alltför inriktat på hantering av enskilda program. Alltför stor del av resurserna tas i anspråk för uppgifter av administrativ karaktär, samtidigt som den strategiska dimensionen i arbetsuppgifterna är svag.

Samtidigt har IPK i en nyligen genomförd enkät till institutioner som utnyttjat kontorets program fått stor uppskattning vad gäller tillgänglighet och bemötande. Besluts- och utbetalningstider upplevs också som rimliga.

Våra förslag har det dubbla syftet att ge IPK:

1. förutsättningar att organisera sin verksamhet så att uppgiften att mobilisera utbildningssamhället för det nya EU-programmet sätts i centrum,
2. en starkare ställning i internationaliseringsarbetet inom utbildningsområdet med större möjligheter att se EU-programmet i relation till utbyte och samarbete i övrigt och till mobiliteten i stort.

4.2 IPK som central mobilitetsmyndighet

Ingen myndighet har i dag en samlad överblick över det internationella utbytet och den internationella mobiliteten inom utbildningssektorn. Detta är en svaghet, därför att det därmed inte heller finns någon som kan ge regeringen underlag för strategiska beslut i detta avseende. IPK:s ansvar för EU-programmen och andra utbytesprogram är enligt vår mening en naturlig utgångspunkt för att – utan att övriga centrala myndigheters ansvar rubbas – ge Programkontoret en mera central roll i fråga om internationellt utbyte och mobilitet.

Vi föreslår att IPK:s uppdrag vidgas till att innefatta en tydlig strategisk roll i fråga om internationellt utbyte och mobilitet inom utbildningsområdet.

I denna nya roll bör ligga att ha överblick över det internationella utbytet och mobiliteten inom utbildningsområdet i stort och kunna ge regeringen underlag för beslut om inriktning av internationaliseringen inom och över gränserna mellan de olika delarna av utbildningssystemet. Inte minst gäller det, som vi redan nämnt, att se det som görs och kan göras inom ramen för EU-programmet i relation till andra insatser för internationalisering och till den rörlighet i övrigt som förekommer inom utbildningsområdet. För detta krävs att IPK utvecklar en väl fungerande statistik- och analysfunktion.

I detta sammanhang finns en uppgift som i dagens organisation inte är tillfredsställande tillgodosedd och som enligt vår mening bör tillföras IPK. Det klart största antalet svenska studenter utomlands är ju ”free movers”. Genom att dessa, som i antal svarar mot ett större

universitet, inte formellt tillhör det svenska utbildningssystemet är det heller inte någon myndighets ansvar att se dem och deras studier i relation till högskolorna och deras internationella kontakter. Högskoleverket svarar för information och råd till studenter som på egen hand vill söka sig till olika länder. Centrala studiestödsnämnden (CSN) sammanställer statistik över utnyttjandet av studiemedel för sådana studier. Ingen har emellertid i uppgift att följa och analysera de ”fria” utlandsstudierna i förhållande till deltagandet i utbytesprogram eller att följa upp berörda studenters motiv för valet av form för utlandsstudierna, deras studieresultat eller deras verksamhet efter studierna. Detta är en påtaglig brist i förhållande till ambitionen att skapa en strategi för internationaliseringen inom högskoleområdet.

Vi föreslår att IPK får ansvar för uppföljning och utvärdering avseende ”free movers”.

Samband med detta har frågan om ansvaret för information om möjligheter till utlandsstudier. Högskoleverket svarar i dag för allmän sådan information, i första hand med sikte på ”free movers”, medan IPK naturligen svarar för information om EU-programmen. Det skulle enligt vår bedömning innebära klara fördelar om ansvaret för information om alla slag av utlandsstudier på högskolenivå – såväl studier på egen hand som studier inom ramen för utbyten – låg på en myndighet, som då naturligen bör vara IPK.

Vi föreslår att de uppgifter i fråga om information om utlandsstudier som ankommer på Högskoleverket förs över till IPK.

4.3 IPK:s samverkan med andra centrala myndigheter

IPK måste spela en mer aktiv och initierande roll när det gäller utvecklingsprojekt inom ramen för EU-programmet. Programkontorets samverkan med de centrala skol- och högskolemyndigheterna måste fördjupas så att ett helhetsperspektiv på utvecklingsinsatserna blir möjligt och den samlade kapaciteten för analyser och spridning av resultat av projekt på internationaliseringsområdet förstärks. Centrala utvecklingsprojekt bör således i ökad utsträckning initieras med beaktande av de möjligheter EU-programmen erbjuder.

MSU har redan i dag ett nära och väl fungerande samarbete med IPK. Vi förutsätter att de båda myndigheterna arbetar tillsammans på ett sådant sätt att utvecklingsinsatser inom ramen för det nya EU-programmet integreras med den nationella skolutvecklingen i

stort och att de också tar initiativ till en arbetsfördelning sammellan som är rationell med hänsyn till respektive myndighets huvuduppdrag. Vi återkommer under 4.4 till en viss överföring av uppgifter från MSU till IPK och under 4.5 till regionala kontakter mellan de båda myndigheterna.

Myndigheten för Sveriges nätuniversitet har nyligen förvandlats till Myndigheten för nätverk och samarbete inom högre utbildning och därmed fått ställning som central utvecklingsmyndighet för högskolan. Vi förutsätter att IPK etablerar samarbete med denna myndighet i den mån nationella utvecklingsprojekt inom högskoleområdet blir aktuella.

Med Högskoleverket blir i första hand kontakter rörande uppföljning och utvärdering samt statistik, bl.a. rörande "free movers", aktuella för IPK:s del. Vi har ovan föreslagit en överföring av vissa uppgifter från verket till IPK och återkommer under 4.4 till en sådan fråga.

IPK:s renodling till utbildningsområdet var logisk, men samtidigt konstaterar vi att den inneburit att möjligheter till kopplingar mellan utbildningsprogrammet och insatser inom arbetsmarknad och näringsliv med stöd av strukturfonderna gått förlorade. Samarbete mellan IPK och ESF-rådet förekommer, men det är uppenbart att det finns utrymme för en betydligt högre grad av samverkan och samfinansiering i projekt på regional nivå. Vi återkommer under 4.5 till denna kontaktyta mellan IPK och den regionala utvecklingen.

4.4 Arbetsfördelning i fråga om stipendier och andra stöd

Antalet stipendie- och andra stödprogram inom internationaliseringsområdet är stort, och IPK är bara en central aktör bland flera. Uppdelningen mellan olika myndigheter försvårar överblicken och möjligheterna för olika intressenter inom utbildningsväsendet att "hitta rätt". Det finns därför skäl att som ett led i förstärkningen av IPK:s roll i mobilitetssammanhang se över arbetsfördelningen mellan Programkontoret och andra myndigheter i detta avseende med sikte i första hand på att ge IPK ett helhetsansvar för insatser som omfattas av eller anknyter till det nya EU-programmet.

Den myndighet som utöver IPK hanterar ett stort antal program för stipendier och stöd till internationellt utbyte och samarbete inom utbildningsområdet är SI. I ljuset av de krav som det nya EU-pro-

grammet ställer på IPK och av de pågående diskussionerna om lokalisering av delar av berörd verksamhet till Visby är vi emellertid inte beredda att nu aktualisera någon förändring i ansvarsfördelningen mellan de båda myndigheterna. Däremot anser vi det angeläget att, när lokaliseringsfrågorna väl har lösts, arbetsfördelningen mellan IPK och SI ses över, varvid de olika stipendie- och stödprogrammets syften och karaktär bör vara utgångspunkten.

Skolverket hanterar i dag ett stöd till arbetsplatsförlagd utbildning (APU) i andra länder, som i fråga om europeiska länder i praktiken konkurrerar med likartade stödmöjligheter inom EU-programmet Leonardo da Vinci. Samtidigt har Sverige haft svårigheter att utnyttja tillgängliga medel för Leonardo fullt ut. Det är självfallet viktigt att få största möjliga effekt av de samlade resurserna för stöd inom detta område.

Vi föreslår att stödet till APU förs över från Skolverket till IPK och, såvitt gäller europeiska länder, samordnas med insatserna inom Leonardo da Vinci-delen av det nya EU-programmet.

MSU har i dag ansvaret för aktiviteten e-twinning, som utgör kärnan i Kommissionens s.k. e-learning-program. Eftersom e-twinning kommer att ingå i det nya EU-programmets Comeniusdel, ser vi en överföring av ansvaret till IPK som naturlig.

Vi föreslår att ansvaret för e-twinning förs över från MSU till IPK.

Högskoleverket svarar i dag för EU-programmet Erasmus Mundus, som enligt Kommissionens förslag skall inordnas i det nya utbildningsprogrammet när den nuvarande programperioden löper ut 2009. Från högskolornas och EU:s synpunkt är det naturligt att en och samma nationella organisation svarar för samtliga EU-program inom området. Högskoleverket har också i skrivelse till regeringen i oktober 2005 föreslagit att ansvaret för Erasmus Mundus skall föras över till IPK.

Vi tillstyrker förslaget att ansvaret för Erasmus Mundus förs över från Högskoleverket till IPK.

Nätverket Eurydike, som förmedlar information om utbildningssystemen i EU-länderna, skall enligt förslaget ingå i det nya EU-programmet. I dag ligger ansvaret för Eurydike för svensk del på Utbildnings- och kulturdepartementet. Vi kan inse fördelarna med en sådan ordning – som tillämpas i åtskilliga länder – men vill ändå framhålla att ett direkt operativt ansvar av detta slag på den politiska nivån inte ligger i linje med den normala svenska förvaltningsmodellen. Vi ser det också som betydelsefullt för utveckling av den strategiska roll för IPK som vi förordat i det föregående att Pro-

gramkontoret får det nationella ansvaret för Eurydike med de möjligheter till kontakter med och överblick över utvecklingen av de europeiska utbildningssystemen som detta ger. Också uppgiften att informera om möjligheter till studier i andra länder, som vi föreslår skall överföras till IPK (4.2), bör underlättas genom tillgång till Eurydike.

Vi föreslår att ansvaret för Eurydike förs över från Utbildnings- och kulturdepartementet till IPK.

Vi tar för överblickens skull i detta sammanhang upp också möjligheterna att inom IPK:s nuvarande ansvarsområde samordna likartade program. Vår utgångspunkt är då att – såväl av resursskäl som för att information och överblick skall underlättas – sådana separata program som har syften och bedrivs i former som återfinns inom det nya EU-programmet bör inordnas i detta.

Vi föreslår att programmet "Ett år i Frankrike/Spanien/Tyskland/Österrike" samt, såvitt gäller verksamhet som har motsvarighet inom EU-programmet, skolstipendierna samordnas med EU-programmets Comenius- och Leonardo da Vinci-delar.

4.5 Mobilisering av det svenska utbildningssamhället

Vi har redan framhållit att det behövs kraftfulla insatser för att mobilisera det svenska utbildningssamhället till ett ökat deltagande i EU-programmet. Dialogen mellan IPK och de olika aktörerna måste utvecklas och fördjupas över hela fältet. Förutsättningarna för dialogen skiljer sig emellertid mellan olika delar av utbildningssystemet.

Inom **skolan** och **vuxenutbildningen** handlar det om ett stort antal enheter, spridda över hela landet, med skiftande engagemang i internationalisering och också med skiftande kunskaper om IPK och de möjligheter EU:s utbildningsprogram erbjuder. Den information som IPK tillhandhåller via webben, seminarier och konferenser m.m. är enligt vår bedömning inte tillräcklig utan det behövs informations- och stimulansåtgärder på bredare bas och i former som innebär möten och direkta personkontakter mellan IPK och dem i utbildningen verksamma. Vi har för vår del kommit till slutsatsen att detta avsevärt skulle underlättas med en starkare regional förankring av Programkontorets verksamhet i fråga om information och rådgivning. Det skulle förbättra förutsättningarna inte bara för den fortlöpande dialogen mellan IPK och utbildningsanordnarna

utan också för initiativ till utvecklingsinsatser från Programkontorets sida och för att se och utnyttja EU:s utbildningsprogram tillsammans med insatserna för regional utveckling i stort.

Det är samtidigt inte realistiskt att bygga upp en ordning med särskilda organisatoriska enheter av IPK i olika regioner. I stället måste anknytningar sökas till befintliga organisationer som är engagerade i utvecklingen av skola och vuxenutbildning eller har beröring med sådan verksamhet. Administrativt handlar det således om att identifiera organisationer som kan fungera som värdar för personal knuten till Programkontoret.

Utifrån skolans internationaliseringsperspektiv är i detta läge en anknytning till MSU:s organisation naturlig. MSU har för närvarande utöver huvudkontoret fem regionala enheter: i Göteborg, Karlstad, Stockholm, Sundsvall och Växjö. Med utbildningens roll i den regionala utvecklingen som utgångspunkt är ett intressant alternativ en anknytning till den nya myndighet som Organisationskommittén för regional tillväxt nyligen föreslagit i betänkandet Stärkt konkurrenskraft och sysselsättning i en ny geografi (SOU 2005:93). Enligt förslaget skall den nya myndigheten överta bl.a. ESF-rådets uppgifter och ha nio regionala enheter, placerade i Gävle, Göteborg, Jönköping, Lund, Luleå, Stockholm, Växjö, Örebro och Östersund, dvs. en något bredare spridning än den som erbjuds i MSU:s organisation. Men också andra värdorganisationer än statliga myndigheter är tänkbara i sammanhanget. Det kan vara naturligt att bygga på nätverk och därtill knuten kompetens som redan finns för skolans internationalisering i regioner, län och större kommuner. IPK bör således kunna träffa överenskommelser med regionförbund, länsavdelningar av Kommunförbundet eller större kommuner om att hos respektive organisation placera av Programkontoret anställd eller arvoderad personal.

Vi föreslår att en ordning där personal från IPK placeras regionalt genomförs och att olika modeller för denna organisation prövas med hänsyn till förutsättningarna i olika regioner. Takten för denna regionalisering måste bli avhängig av tillgängliga resurser.

För **högskolan** är situationen annorlunda. Det är här fråga om ett begränsat antal enheter, de flesta stora och med en omfattande internationaliseringsverksamhet. Problemen ligger enligt vår mening här inte primärt på informationsplanet utan har att göra med de prioriteringar som görs av högskolorna och deras olika organ när det gäller inriktningen av internationaliseringen och av enskilda studenter när det gäller former och länder för utlandsstudier. I

dessa prioriteringar finns tendenser som påverkar förutsättningarna för ett ökat deltagande i EU-programmet.

Vi har redan berört en av dessa tendenser, nämligen att svenska studenter är betydligt mer intresserade av utlandsstudier på egen hand – som ”free movers” – än av utbyten inom ramen för studier vid en svensk högskola. Studenternas intresse – liksom högskolornas intresse av samarbeten – riktar sig också i ökad utsträckning mot andra världsdelar än Europa. Till detta kommer att det internationella utbytet och samarbetet vid högskolorna gått in i en fas, där huvudrollen spelas av partnerskap och institutionella samarbetsprojekt som kan innefatta både utbildning och forskning och ha utbyte av studenter bara som en komponent, medan intresset för rena studentutbyten har minskat.

I detta läge ser vi två slags strategiska insatser som angelägna för att ökat intresse för EU:s program skall kunna mobiliseras inom högskolan.

För det första gäller det att ta vara på alla möjligheter som det nya EU-programmet erbjuder till projekt som innefattar både studenter och lärare och som för lärarnas del också ger möjligheter till forskning eller i vart fall kontakt med forskning. Vi kan inte låta bli att notera att frånvaron av samband mellan utbildning och forskning i EU:s programstruktur är frapperande. För varje regering som vill utveckla sina högskolors europeiska samarbete borde det vara angeläget att verka för att detta samband stärks.

För det andra menar vi att berörda högskoleorgan mera systematiskt bör pröva att lägga in perioder av studier i ett annat europeiskt land i olika programutbildningar och att sådana perioder bör organiseras på grundval av överenskommelser med andra högskolor inom ramen för det nya EU-programmet. Det är uppenbart att osäkerhet om huruvida och hur en utlandsperiod kommer att kunna tillgodoräknas i den egna utbildningen är en faktor som i dag avhåller studenter från utlandsstudier. Samtidigt borde en modell av detta slag kunna spela en roll för att ”återerövra” en del av de studenter som i dag ger sig ut på egen hand för att studera i Europa.

Högskolorna är statliga myndigheter och kan på ett annat sätt än enheterna inom skola och vuxenutbildning ges uppdrag av regeringen. De har redan i uppdrag att bedriva internationalisering som en del av det reguljära kvalitets- och utvecklingsarbetet och att här särskilt uppmärksamma EU:s utbildningsprogram. Den prioritering av det nya EU-programmet som kommer till uttryck i våra direktiv bör enligt vår mening återspeglas tydligare i högskolornas uppdrag. Hög-

skolorna bör uppmanas att överväga om och hur inom programmets ram studieperioder vid högskolor i Europa kan läggas in i olika programutbildningar. Ett sådant uppdrag synes oss naturligt med hänsyn till den pågående Bolognaprocessen. Inte minst bör den nya tvååriga magisterutbildningen ge goda möjligheter i sammanhanget. En markering av detta slag från regeringens sida skulle ge IPK stöd för en mera aktiv dialog med högskoleledningarna och de organ som svarar för utbildningens innehåll och organisation, något som enligt vår mening saknats i Programkontorets arbete hittills.

Vi föreslår att högskolornas uppdrag avseende internationalisering kompletteras med riktlinjer för utnyttjande av EU-programmet i enlighet med vad vi anför.

En viktig faktor för benägenheten till utlandsstudier är, som senast berörts i prop. 2004/05:162, den gräns som gäller i fråga om antalet terminer för vilka studiestöd kan utgå.

Vi föreslår att IPK får i uppdrag att i samråd med CSN följa i vad mån reglerna för studiestöd medför att studenter i mindre utsträckning väljer att förlägga sin utbildning utomlands.

4.6 IPK:s organisation

IPK:s organisation är och bör vara en angelägenhet för myndigheten inom ramen för dess uppdrag och resurser. Utifrån våra förslag i det föregående aktualiserar vi några punkter för fortsatta överväganden.

- Inte minst i perspektivet av den regionalisering av vissa informations- och rådgivningsfunktioner som vi förordar är det naturligt att öka handläggarnas specialisering efter funktioner och överge den dominerande modellen att samma person/er svarar för ett program ”från ax till limpa”.
- Dagens ordning med sakenheter som svarar mot utbildningsnivåer eller utbildningsformer är väl ägnad att ta hand om det nya integrerade programmet. En anpassning av enhetsorganisationen till EU-programmets fyra sektorsprogram, dvs. med en särskild enhet för vuxenutbildning, borde övervägas med hänsyn till EU-programmets inriktning på livslångt lärande.
- Utvecklingen av system och rutiner över gränserna mellan sakenheterna måste drivas med kraft så att insatser i fråga om information, rådgivning, uppföljning och utvärdering kan ökas på bekostnad av administrativ hantering av bidrag och projekt.

- För att IPK skall kunna ta hand om de allmänna delarna av det nya EU-programmet och de nya övergripande uppgifter som vi föreslår måste de gemensamma funktionerna förstärkas genom att särskilda resurser avsätts för bl.a. analyser och spridning av resultat.

4.7 Resurser

4.7.1 Det nya EU-programmet

Den viktigaste faktorn när det gäller resurser för IPK för de närmaste åren är givetvis det nya programmet för livslångt lärande. På grundval av den överenskommelse om EU:s långtidsbudget för perioden 2007–2013 som stats- och regeringscheferna träffade i december 2005 diskuteras nu i Ministerrådet och Europaparlamentet den totala budgeten liksom fördelningen mellan olika utgiftsområden. Förhoppningsvis kommer detta att leda till att en budget för det nya programmet läggs fast under våren. I det följande redovisar vi vissa mycket preliminära antaganden om denna budget, dess innebörd för IPK och de krav som det nya programmet kommer att ställa på medel till Programkontoret över statsbudgeten. Så snart EU-programmets budget lagts fast, bör en mera definitiv bedömning av resursfrågorna för IPK:s del göras.

Överenskommelsen vid toppmötet innebar en påtaglig minskning av EU:s totala budget jämfört med Kommissionens förslag. Allt tyder därmed på att det blir fråga om en kraftig reduktion också av budgeten för programmet för livslångt lärande i förhållande till förslaget (se s. 17). På grundval av diskussioner med tjänstemän vid Kommissionen räknar vi med att programmet kommer att disponera cirka 7 miljarder euro för perioden 2007–2013, dvs. i stort en halvering jämfört med vad Kommissionen föreslog. Vi räknar med att de föreslagna kvantitativa målen för programmets olika delar kommer att reduceras i motsvarande mån.

Den finansieringsmodell som finns i Kommissionens förslag innebär att Kommissionen kommer att finansiera omkring en tredjedel av IPK:s kostnader för att administrera det nya programmet och att således cirka två tredjedelar av dessa kostnader måste täckas av statsanslag. Enligt den plan som Kommissionen redovisat skall programmets omfattning och därmed resurserna efter det första året öka med cirka 15 procent per år t.o.m. 2013. För år 2007 räknar vi

med att IPK får cirka 11 miljoner kronor från Kommissionen och att cirka 23 miljoner kronor behöver tillföras över statsbudgeten. För hela perioden antar vi en ökning av Kommissionens bidrag till drygt 23 miljoner kronor. Statsanslaget behöver därmed ökas till cirka 46 miljoner kronor. Per år innebär detta ett ökat bidrag från Kommissionen om cirka 1,5 miljoner kronor och en motsvarande ökning av anslaget över statsbudgeten med 3–3,5 miljoner kronor.

Vad vi nu redovisat är de kostnader som Kommissionen räknar med för att IPK skall kunna administrera det nya programmet med den förutsatta successiva ökningen av programmets omfattning under perioden. För IPK:s del blir utmaningen att inom denna ram och med hjälp av rationaliseringar och förändringar i arbetsformerna skapa utrymme för de intensifierade mobiliseringsinsatser som är nödvändiga för att det svenska deltagandet i programmet skall både öka på ett sätt som svarar mot de ambitiösare kvantitativa målen och fördjupas på ett sätt som ger ökade bidrag till utvecklingen av skola, högskola och vuxenutbildning. I första hand gäller det enligt vår mening att utnyttja tillkommande resurser för att skapa den regionala förankring som vi förordat under 4.5.

Självklart är mobiliseringsinsatser särskilt viktiga i programmets inledningsskede. IPK har i budgeten för 2006 tilldelats särskilda medel för att sprida kännedom om och marknadsföra det nya EU-programmet. Med tanke på att programmets innehåll kommer att klarna först under loppet av 2006 finns det all anledning att låta denna särskilda tilldelning till IPK bestå ytterligare ett år.

4.7.2 Konsekvenser av förslag om nya uppgifter

Vi har föreslagit (4.2 och 4.4) att uppgifter överförs till IPK från Högskoleverket, MSU och Skolverket. Det har inte varit möjligt att inom ramen för utredningsarbetet precisera vad dessa överföringar bör föra med sig i fråga om personal och andra resurser. Vi föreslår att respektive myndighet får i uppdrag att i samråd med IPK komma med förslag om detta i sådan tid att det kan beaktas i arbetet med budgeten för 2007. Vi förutsätter att Utbildnings- och kulturdepartementet på motsvarande sätt med IPK bereder frågan om de resursmässiga konsekvenserna av den överföring av ansvaret för Eurydice från departementet till IPK som vi föreslagit.

Vi har också föreslagit (4.2) att IPK får vissa nya uppgifter av strategisk och övergripande karaktär när det gäller mobilitet inom

utbildningsområdet som helhet och uppföljning av ”free movers” på högskolenivå. För dessa uppgifter måste Programkontoret tillföras resurser. Vi uppskattar behovet till minst två kvalificerade handläggare.

4.7.3 Faktorer av betydelse i övrigt

Regeringskansliets beredning av frågan om lokalisering av verksamhet till Visby är inte avslutad. Efter vår redovisning av konsekvenserna av en lokalisering av IPK till Visby bedömer vi att det inte blir fråga om en flyttning av hela myndigheten. Däremot kan fortfarande en del av IPK komma i fråga för omlokalisering. I så fall påverkas givetvis resursbehoven, men vi har inte grund för några antaganden i detta avseende.

Kommittédirektiv

Översyn av verksamheten vid Internationella programkontoret för utbildningsområdet

Dir.
2005:42

Beslut vid regeringssammanträde den 31 mars 2005

Sammanfattning av uppdraget

En särskild utredare tillkallas med uppdrag att lämna förslag på hur verksamheten vid Internationella programkontoret för utbildningsområdet bör organiseras för att vara så effektiv som möjligt och bidra till ett ökat svenskt deltagande i EU:s utbildningsprogram.

I uppdraget ingår bl.a. att:

- analysera vilket behov de olika aktörerna har för att kunna verka för ett ökat deltagande i EU:s utbildningsprogram,
- granska ansvarsfördelningen och samverkansformerna mellan Internationella programkontoret för utbildningsområdet (programkontoret) och övriga berörda myndigheter och andra aktörer,
- analysera hur programkontoret kan organiseras för att vara så effektivt som möjligt vid införandet av EU:s nya utökade ramprogram för livslångt lärande,
- analysera konsekvenserna för programkontorets verksamhet av en lokalisering till Visby.

Bakgrund

Sveriges utbildningspolitiska mål att vara en ledande kunskapsnation främjas genom ett effektivt nyttjande av EU:s utbildningsprogram. Den svenska organisationen för genomförandet av EU:s utbildningsprogram skall vara effektiv och verka för ett ökat svenskt deltagande. Detta bör ske genom bl.a. ett väl fungerande samarbete, dialog och informationsöverföring mellan berörda aktörer, såsom förskolor, skolor, universitet och högskolor, vuxenutbildningscenter och myndigheter inom utbildningsområdet.

Internationella programkontoret för utbildningsområdet har ansvaret för att möjliggöra ett effektivt svenskt deltagande i EU:s program inom utbildningsområdet, vilket bl.a. innefattar att informera om programmen, handlägga ansökningar samt följa upp och sprida resultat. Myndigheten ansvarar för EU-programmen Leonardo da Vinci och Sokrates samt för vissa andra EU-program av mindre omfattning inom utbildningsområdet. Programkontoret svarar även för administrationen av vissa nationella och nordiska stipendier och för internationella program som Linneaus-Palme och Minor Field Studies (MFS).

Programkontoret skall inom sitt verksamhetsområde samverka med Statens skolverk, Myndigheten för skolutveckling, Högskoleverket, universitet och högskolor med offentlig huvudman, Arbetsmarknadsstyrelsen och övriga berörda myndigheter. Därför har programkontoret inrättat ett programråd för att ge berörda myndigheter möjlighet att yttra sig över inriktning och urvalskriterier och för att informera om de program myndigheten ansvarar för. Myndigheten har även knutit externa referensgrupper till programmen som skall medverka vid bedömningar och bistå med spridning av information. Därutöver har programkontoret startat ett flertal nätverk, exempelvis skolnätverket för samråd och informationsspridning.

Ansvaret för EU:s program inom utbildningsområdet är på central nivå i Sverige uppdelat mellan olika myndigheter och stiftelser. Så är också fallet när det gäller EU:s program. Utöver programkontorets ansvar för ovan nämnda program svarar Högskoleverket för ömsesidigt erkännande av akademiska studier inom EU. Högskoleverket ger genom Naric (National Academic Recognition Information Centres), som är ett nätverk inom Sokrates, information om EG-direktiven om ömsesidigt erkännande av yrkeskvalifikationer. Vidare ansvarar Högskoleverket för EU-programmet Erasmus Mundus. Högskoleverket skall också ha den funktionen och fullgöra de uppgifter som följer av vissa EG-direktiv, konventioner eller andra internationella överenskommelser, allt enligt vad regeringen bestämmer. Regeringskansliet (Utbildnings- och kulturdepartementet) ansvarar för deltagandet i Eurydike, EU:s nätverk för utbyte av information om medlemsländernas utbildningssystem, som är en del av Sokratesprogrammet.

EU-kommissionen lade i juli 2004 fram ett förslag till ett nytt ramprogram för livslångt lärande för åren 2007–2013 som skall ersätta de nuvarande utbildningsprogrammen Leonardo da Vinci,

Sokrates, e-Learning-programmet, Europassinitiativet och vissa andra verksamheter. Förslaget innebär en väsentlig ambitionshöjning och volymökning jämfört med nuvarande program.

Enligt nämnda förslag skall budgeten utökas avsevärt, och administrationen skall i större utsträckning decentraliseras till medlemsstaterna. En kraftig ökning av volymer vad gäller mobilitet av studerande och antalet projekt i samverkan inom olika utbildningsnivåer väntas. De finansiella ramarna för programmet kommer att stå klara när en överenskommelse om det finansiella perspektivet har nåtts inom EU-kommissionen.

Behovet av en utredning

Sverige bör ha en väl fungerande organisation för att främja ett ökat deltagande i EU:s utbildningsprogram och därigenom bidra till att utveckla en utbildning av god kvalitet och komplettera nationella utvecklingsinsatser inom respektive utbildningsnivå.

Organisationen skall vara effektiv och stimulera till ett ökat svenskt deltagande i EU-programmen och därmed främja ett ökat återflöde av EU-medel till Sverige. De behov av åtgärder som programmets olika målgrupper har för ett ökat deltagande bör utredas liksom de effekter ett ökat svenskt deltagande kan få på programkontorets verksamhet.

En större utredning av programkontoret gjordes år 2000 i syfte att underlätta och förenkla tillgängligheten och deltagandet i de aktuella programmen. Sedan dess har inte någon översyn gjorts av myndigheten trots att stora förändringar skett inom programkontorets verksamhetsområde. För att Sverige skall kunna tillgodogöra sig befintliga och kommande resurser som man förväntar sig kommer att ställas till förfogande i EU:s nya ramprogram för livslångt lärande från och med januari 2007, ställs ökade krav på programkontoret och övriga berörda aktörer inom utbildningsområdet. Programkontoret måste vara organiserat och dimensionerat samt arbeta på ett sådant sätt att dessa krav kan uppfyllas.

Skolors, lärosätens, organisationers och andra målgruppers deltagande i EU:s utbildningsprogram varierar stort. Det finns utrymme för ett ökat deltagande i dagens program och ett än större deltagande i det nya EU-programmet med utökad budget. Mot bakgrund av detta finns det ett behov av att utreda hur fler aktörer kan engageras att delta.

Mot bakgrund av de ökade resurserna i EU:s nya ramprogram för livslångt lärande samt den förestående decentraliseringen är det viktigt att programkontorets organisation ses över så att myndigheten såväl i dag som i framtiden har möjlighet att verka för ett ökat svenskt deltagande i EU:s utbildningsprogram.

Det är angeläget att myndigheter och andra aktörer som berörs av EU-programmet samarbetar och utbyter information om EU-programmens genomförande. Det är av vikt att denna kommunikation och ansvarsfördelning fungerar tillfredsställande för att garantera att programmet genomförs på ett effektivt sätt.

Regeringen beslutade den 23 juni 2004 om kommittédirektiv för utredning om organisationen av ett Östersjöcentrum som skall lokaliseras till Gotland. I betänkandet Utredning rörande organisation av ett Östersjöcentrum (SOU 2004:124) föreslås att möjligheten prövas att förlägga programkontoret till Visby och att det därvid kan överta vissa arbetsuppgifter som Svenska institutet i dag ansvarar för. Även i Lokaliseringsutredningens delbetänkande (N 2004:15) Omlokalisering av statlig verksamhet föreslås att programkontoret flyttas till Visby. Vid en lokalisering av programkontoret till Visby krävs det dock ytterligare beslutsunderlag i fråga om myndighetens framtida organisation och inriktning.

Uppdraget

Utredaren skall lämna förslag på hur verksamheten vid Internationella programkontoret för utbildningsområdet bör organiseras för att vara så effektiv som möjligt och bidra till ett ökat svenskt deltagande i EU:s utbildningsprogram.

- Utredaren skall kartlägga vilka behov av stöd som finns hos aktörer inom utbildningsområdet vad gäller information, partnersökning och rådgivning och analysera andra omständigheter av vikt för att ett svenskt deltagande i EU:s utbildningsprogram skall kunna öka väsentligt.
- Utredaren skall identifiera framgångsfaktorer och hinder för deltagande i EU-programmen för dess målgrupper.
- Utredaren skall göra en översyn av programkontorets former för ansvarsfördelning och samverkan med berörda myndigheter och lämna förslag till hur dessa kan utvecklas. I detta ingår att

föreslå åtgärder för hur resultaten från EU- projekt kan tas till vara på ett mer effektivt sätt.

- Utredaren skall mot bakgrund av kommissionens förslag till ett nytt ramprogram för livslångt lärande och de behov som finns hos berörda aktörer analysera och föreslå vilken organisation, inriktning och dimensionering programkontoret bör ha. Vad gäller dimensioneringen skall utredaren utgå från olika scenarier som beror på utfallet i förhandlingarna om EU:s långtidsbudget.
- Utredaren skall jämföra andra EU-länders organisation för deltagande i EU:s utbildningsprogram.
- Utredaren skall analysera konsekvenserna för programkontorets verksamhet av en lokalisering till Visby enligt vad som föreslås i Utredning rörande organisation av ett Östersjöcentrum och Lokaliseringsutredningens delbetänkande Omlokalisering av statlig verksamhet. De krav EU-kommissionen ställer på de nationella programkontoren skall beaktas.
- Utredaren skall beakta relevanta utvärderingar och rapporter liksom aktuella kommissionsförslag och beslut.

Arbetsformer och redovisning av uppdraget

Utredaren skall samråda med Internationella programkontoret för utbildningsområdet, Höskoleverket, Statens skolverk, Myndigheten för skolutveckling, Svenska institutet, Stiftelsen för internationalisering av högre utbildning (STINT), Sida, Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige, Svenska kommunförbundet och Svenska landstingsförbundet, universitet och högskolor samt andra berörda myndigheter och organisationer.

Utredaren skall redovisa konsekvenserna för programkontorets verksamhet av en utlokalisering till Visby. Utredaren skall redovisa detta senast den 30 juni 2005.

Utredaren skall redovisa uppdraget i sin helhet senast den 31 augusti 2005.

(Utbildnings- och kulturdepartementet)

Kommittédirektiv

**Tilläggsdirektiv till utredningen om översyn
av verksamheten vid Internationella program-
kontoret för utbildningsområdet
(U 2005:01)**

**Dir.
2005:90**

Beslut vid regeringssammanträde den 25 augusti 2005.

Förlängd tid för uppdraget

Med stöd av regeringens bemyndigande den 31 mars 2005 har chefen för Utbildnings- och kulturdepartementet tillkallat en särskild utredare med uppdrag att lämna förslag på hur verksamheten vid Internationella programkontoret för utbildningsområdet bör organiseras för att vara så effektiv som möjligt och bidra till ett ökat svenskt deltagande i EU:s utbildningsprogram (dir. 2005:42). Utredaren skulle även analysera konsekvenserna för programkontorets verksamhet av en lokalisering till Visby. Konsekvenserna av en lokalisering till Visby har redovisats den 21 juni 2005. Utredaren skall enligt direktiven redovisa uppdraget i sin helhet senast den 31 augusti 2005.

Utredningstiden förlängs, vilket innebär att utredningen skall redovisa sitt uppdrag senast den 30 november 2005.

(Utbildnings- och kulturdepartementet)

Kommittédirektiv

**Tilläggsdirektiv till utredningen om översyn
av verksamheten vid Internationella program-
kontoret för utbildningsområdet
(U 2005:01)**

**Dir.
2005:135**

Beslut vid regeringssammanträde den 1 december 2005

Förlängd tid för uppdraget

Med stöd av regeringens bemyndigande den 31 mars 2005 har chefen för Utbildnings- och kulturdepartementet tillkallat en särskild utredare med uppdrag att lämna förslag på hur verksamheten vid Internationella programkontoret för utbildningsområdet bör organiseras för att vara så effektiv som möjligt och bidra till ett ökat svenskt deltagande i EU:s utbildningsprogram (dir. 2005:42). I uppdraget ingick även att analysera konsekvenserna för programkontorets verksamhet av en lokalisering till Visby. Konsekvenserna av en lokalisering till Visby redovisades den 21 juni 2005. Enligt tilläggsdirektiv den 25 augusti 2005 skall utredaren redovisa uppdraget i sin helhet senast den 30 november 2005 (dir. 2005:90).

Utredningstiden förlängs, vilket innebär att utredningen skall redovisa sitt uppdrag senast den 31 januari 2006.

(Utbildnings- och kulturdepartementet)

Statens offentliga utredningar 2006

Kronologisk förteckning

1. Skola & Samhälle. U.
2. Omprövning av medborgarskap. Ju.
3. Stärkt konkurrenskraft och sysselsättning i hela landet. N.
4. Svenska partnerskap – en översikt.
Rapport 1 till Organisationsutredningen för regional tillväxt. N.
5. Organisering av regional utvecklingspolitik – balansera utveckling och förvaltning.
Rapport 2 till Organisationsutredningen för regional tillväxt. N.
6. Skyddsgrundsdirektivet och svensk rätt.
En anpassning av svensk lagstiftning till EG-direktiv 2004/83/EG angående flyktingar och andra skyddsbehövande. UD.
7. Studieavgifter i högskolan. U.
8. Mångfald och räckvidd. U.
9. Kontroll av varor vid inre gräns. Fi.
10. Ett förnyat programkontor. U.

Statens offentliga utredningar 2006

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

Omprövning av medborgarskap. [2]

Utrikesdepartementet

Skyddsgrundsdirektivet och svensk rätt.
En anpassning av svensk lagstiftning till
EG-direktiv 2004/83/EG angående
flyktingar och andra skyddsbehövande.
[6]

Finansdepartementet

Kontroll av varor vid inre gräns. [9]

Utbildnings- och kulturdepartementet

Skola & Samhälle. [1]
Studieavgifter i högskolan. [7]
Mångfald och räckvidd. [8]
Ett förnyat programkontor. [10]

Näringsdepartementet

Stärkt konkurrenskraft och sysselsättning
i hela landet. [3]
Svenska partnerskap – en översikt.
Rapport 1 till Organisationsutredningen
för regional tillväxt. [4]
Organisering av regional utvecklingspolitik
– balansera utveckling och förvaltning.
Rapport 2 till Organisationsutredningen
för regional tillväxt. [5]